

[Boris Pavelić](#)

Šri, 14/12/2022 - 12:42

- 0
- 0
- 0

[Arhiva +](#)

-
-
-

[Boris Pavelić](#)

Šri, 14/12/2022 - 12:42

-
-
-

[Haški sud iscrpno je procesuirao seksualno nasilje, ali je zanemario prisilne trudnoće](#)

“Neće biti pravde ukoliko žene ne budu dio te pravde”, kazao je pred sudskim vijećem Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) zastupnik optužnice protiv Duška Tadića, predsjednika Srpske demokratske stranke (SDS) u Kozarcu kod Prijedora, tijekom prvog suđenja koje je okončao Haški sud. Bio je to važan međunarodnopravni presedan: presuda Tadiću prva je presuda Haškog suda, izrečena 7. svibnja 1997., i prva u povijesti kojom je seksualno nasilje proglašeno ratnim zločinom.

Četvrt stoljeća kasnije, jednodušno je mišljenje da Haškome sudu pripada povijesna zasluga za kažnjavanje seksualnog nasilja u ratu, premda i propusti bivaju sve jasniji. Sabina Subašić Galijatović, znanstvena suradnica na Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, zaključit će kako je Haški sud “napravio historijske iskorake” kada je riječ o istraživanju, procesuiranju i kažnjavanju zločina seksualnog nasilja, “ali neka od ključnih djela koja su omogućavala da se zločini seksualnog zlostavljanja sagledaju u cijelom svom opsegu, kao što je slučaj sa porobljavanjem i prisilnim trudnoćama, ostala su nedovoljno obrađena ili im uopće nije bila posvećena pažnja.” “U definiranju

određenih djela seksualnog zlostavljanja MKSJ nije prevazišao postojeće limite. Tako su djela prisilne trudnoće ostala potpuno nedefinirana i nedovoljno obrađena”, konstatala je Subašić Galijatović u svojoj znanstvenoj studiji “Zločini seksualnog zlostavljanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995. u svjetlu teorije i prakse međunarodnog prava”, objavljenoj prošle godine u Sarajevu.

Više od polovine suđenja pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) kriminaliziralo je seksualno nasilje: od ukupno 161 optužnice, koliko ih je Haški sud podnio, 91 sadrži optužbe za seksualno nasilje. MKSJ je prvi sud u povijesti koji je seksualno nasilje u ratu tretirao kao ratni zločin, po više osnova međunarodnog kaznenog prava: kao teške povrede Ženevskih konvencija, kršenje zakona i običaja ratovanja, zločin protiv čovječnosti, te kao zločin genocida. Kakav je odnos prakse Haškog suda prema dotadašnjem kaznenopravnom tretmanu ratnog seksualnog nasilja u međunarodnom pravu, najbolje svjedoči izjava savjetnice za rodne zločine Tužiteljstva Haškog suda Patricie Sellers iz dokumentarnog filma “Kraj nekažnjivosti – seksualno nasilje pred Tribunalom”, koji je 2011. godine objavio Outreach program MKSJ-a: “U cijelom međunarodnom kaznenom pravu nećete naći niti osminu sudske prakse koja obrađuje seksualno nasilje u odnosu na ono što se može naći u samo pet ili šest naših slučajeva zajedno. Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) je u pet godina stvorio više sudske prakse nego drugi međunarodni kazneni sudovi u posljednjih petsto godina.”

Valja, međutim, znati kako se sve prijelomne presude Haškog suda za seksualno nasilje u ratu odnose na Bosnu i Hercegovinu. To nije ni čudno: seksualno nasilje počelo je u ratu u Hrvatskoj, da u Bosni i Hercegovini poprimi razmjere masovne i sistematske kampanje u kojoj procjene o broju silovanih osoba - ponajviše žena ali i muškaraca – samo do 1993. godine variraju od dvanaest do čak sedamdeset tisuća. “Svi izvještaji relevantnih međunarodnih organizacija sačinjeni tijekom samih ratnih događanja, a koji su upravo bili i temelj u procesuiranju, govore o masovnosti i sistemskom karakteru zločina silovanja i seksualnog zlostavljanja”, izjavila je medijima Subašić Galijatović. Današnje službene informacije UN-a govore o oko 60.000 žrtava na području bivše Jugoslavije; većina je iz Bosne i Hercegovine. Zato je posve razumljivo da se većina presuda Haškog suda o ratnim silovanjima - poput one povijesne, protiv Dragoljuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića iz Foče – odnosi na Bosnu i Hercegovinu.

Ipak, Haški je sud procesuirao je i dio seksualnih zločina u ratu u Hrvatskoj: za takve zločine u Hrvatskoj je ukupno optuženo jedanaest osoba, a dvije – Milan Martić i Vojislav Šešelj – i osuđene. Optužen je, među ostalima, i predsjednik Srbije Slobodan Milošević. U paragrafima 34. do 36. optužnice protiv Miloševića, u dijelu koji se odnosi na Hrvatsku, navodi se “podvrgavanje hiljada Hrvata i drugih nesrpskih civila brutalnim životnim uslovima koje su karakterizirali nehumano postupanje i konstantni psihički i fizički napadi, uključujući mučenje, premlaćivanje i seksualne napade za vrijeme njihovog zarobljeničtva u zatočeničkim objektima”. Milošević nije dočekao presudu: umro je 11. ožujka 2006. u pritvoru Haškog suda.

U optužnici Vojislavu Šešelju, izriekom se spominje “seksualno zlostavljanje hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila od strane srpskih vojnika prilikom zarobljavanja i tokom zatočenja” u zatočeničkim objektima u Hrvatskoj i BiH. “Srpske snage, uključujući dobrovoljačke jedinice koje je regrutovao i/ili podstrekavao Vojislav Šešelj, zarobile su i zatočile stotine hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila. Ti civili su držani u kraćem ili dužem zatočeništvu u sledećim zatočeničkim objektima: a) Skladište “Veleprometa”, Vukovar, SAO SBZS, novembar 1991, objekat je vodila JNA, oko hiljadu dvesta zatočenika; b) Poljoprivredno dobro Ovčara, okolina Vukovara, SAO SBZS, novembar 1991, objekat je vodila JNA, oko tri stotine zatočenika. Životni uslovi u tim zatočeničkim objektima bili su surovi i obeleženi nečovječnim postupanjem, pretrpanošću, gladovanjem, prisilnim radom, neadekvatnom lekarskom negom i sistematskim fizičkim i psihičkim zlostavljanjem koje je uključivalo mučenje, premlaćivanje i seksualno nasilje”, navodi se u optužnici. Šešelj je optužen 2003. Nakon višegodišnjeg suđenja, jednom od skandaloznijih pred Haškim sudom, te oslobođenja 2016., Šešelja je Žalbeno vijeće Suda 2018. osudilo na 10 godina zatvora. Kaznu je već bio “odslužio” u pritvoru: slobodan je već šest godina, živi u Beogradu, i kao predsjednik Srpske radikalna stranke (SRS), u Srbiji je i dalje utjecajan.

Milan Martić, predratni milicajac u Kninu i ratni predsjednik samozvane SAO Krajine, 2007. je pred Haškim sudom osuđen na 35 godina zatvora. Proglašen je krivim, među ostalim, za progone i mučenje kao zločin protiv čovječnosti te za ratni zločin seksualnog nasilja u sklopu udruženog zločinačkog pothvata stvaranja Velike Srbije na dijelovima Hrvatske. U presudi se navode dokazi o seksualnom zlostavljanju zatočenika u “objektu za zatočenje u staroj bolnici u Kninu”: “Bivši zatočenici su izjavili da su zatočenici seksualno zlostavljani tako što su ih prisiljavali na međusobni oralni seks ili oralni seks sa zatvorskim stražarima, i na

međusobnu masturbaciju”. Svjedok Luka Brkić na suđenju je posvjedočio “da je čuo da je bilo pokušaja silovanja muškaraca u prostoriji koja se nalazila pored njegove.” Osim u Kninu, presuda Martiću navodi seksualno zlostavljanje i u Korenici.

Goran Hadžić, još jedan ratni predsjednik Krajine, umro je u srpnju 2016., za trajanja suđenja pred Haškim sudom. Optužnica ga je teretila za sudjelovanje u udruženom zločinačkom pothvatu kojim bi se “većina Hrvata i drugog nesrpskog stanovništva trajno uklonila s velikog dela teritorije Republike Hrvatske”. Optužen je, među ostalim, i za “fizičko i psihičko maltretiranje zatočenih Hrvata i drugih nesrba u zatočeničkim objektima, u šta, između ostalog, spadaju i batinanje, seksualni delikti, drugi vidovi mučenja, držanje u pretrpanim prostorijama, izgladnjivanje, neadekvatna medicinska nega i lažna pogubljenja.” “Zatočenički objekti” u optužnici su izrijeком navedeni u optužnici: “Poljoprivredno dobro Stajićevo, Srbija, oko hiljadu

sedamsto zatočenika; poljoprivredni kompleks u Begejcima, Srbija, oko dvesto

šezdeset zatočenika; kasarna u Zrenjaninu, Srbija, na desetine zatočenika; vojni zatvor u Sremskoj Mitrovici, Srbija, na stotine zatočenika; vojni zatvor u Šidu, Srbija, oko stotinu zatočenika; zgrade policije i hangar u blizini železničke stanice u

Dalju, SAO SBZS, na stotine zatočenika; centar za obuku Teritorijalne odbrane u Erdutu, zvan i Arkanova vojna baza, SAO SBZS, oko pedeset dva zatočenika; vukovarska bolnica i kasarna JNA, SAO SBZS, najmanje tristo zatočenika; poljoprivredno dobro “Ovčara”, u blizini Vukovara, SAO SBZS, oko tristo zatočenika; skladište “Veleprometa” u blizini Vukovara, SAO SBZS, na stotine zatočenika; policijska stanica u Opatovcu, SAO SBZS, na desetine zatočenika;

štala ili radionica u Borovom Selu, SAO SBZS, oko devedeset dva zatočenika;

zgrada zadruge u Lovasu, SAO SBZS, na desetine zatočenika.”

Veselin Šljivančanin, Miroslav Radić i Mile Mrkšić, neki od oficira JNA koji su zapovijedali napadom na Vukovar, optuženi su, među ostalim, i za seksualne zločine. “Na dan 20. novembra 1991. godine snage JNA su podvrgle Hrvate i nesrbe odvedene iz Vukovarske bolnice koji su čekali u autobusima u kompleksu JNA u Vukovaru ili na farmi Ovčara, okrutnom i nehumanom postupanju, uključujući mučenje, premlaćivanje, seksualne napade i psihičko zlostavljanje”, stoji u optužnici. Na farmi Ovčara “najmanje jedna žena bila je seksualno zlostavljana”. Za te zločine nije osuđen nijedan: Radić je oslobođen, Mrkšić je za druge zločine osuđen na dvadeset, a Šljivančanin, također za druge zločine, nakon što je presuda tri puta promijenjena, konačno, 2010., osuđen je na deset godina zatvora.

Načelnik Službe državne bezbednosti (DB) Ministarstva unutarnjih poslova Srbije Jovica Stanišić i zaposlenik Druge uprave DB-a Franko Simatović oslobođeni su u prvostupanjskom postupku optužbi za seksualno nasilje (i) u Hrvatskoj, premda je sudsko vijeće utvrdilo da su “počinjena djela seksualnog nasilja uslijed kojih je stanovništvo bježalo iz SAO Krajine...” Također, sudsko vijeće u tom je suđenju utvrdilo da su seksualni zločini počinjeni i u Iloku. U drugostupanjskom postupku, pred Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za međunarodne sudove, Stanišić i Simatović osuđeni su prošle godine na po dvanaest godina zatvora svaki, zbog ratnih zločina u Bosanskom Šamcu, u travnju 1992. godine.

Seksualne zločine spominje i prvostupanjska presuda časnicima Hrvatske vojske Ivanu Čermaku, Mladenu Markaču i Anti Gotovini. U knjizi “Procesuiranje zločina seksualnog nasilja u nadležnosti Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju

(MKSJ)”, koju su uredili glavni haški tužitelj Serge Brammertz i njegova zamjenica Michelle Jarvis, navodi se, uz precizno navođenje paragrafa presude, kako je sudsko vijeće “zaključilo da su pripadnici HV, odnosno Specijalne policije, prisilili jednu Srpkinju da se svuče te joj prijetili, dijelom na osnovu izvještaja u kojem se spominje da su vojnici HV pokušali silovati tu ženu, što predstavlja nehumano djelo, okrutno

postupanje i progon.” “Pretno vijeće također je utvrdilo da nema dovoljno dokaza o tome da su počinitelji u dva slučaja silovanja doista bili pripadnici HV, pa je Pretno vijeće razmatralo dodatne dokaze o tome da su vojnici prijetili silovanjem žena, no nije došlo do zaključka po ovim tačkama optužnice.” Ivan Čermak

oslobođen je u prvostupanjskom, a Gotovina i Markač, nakon prvostupanjske osuđujuće presude, u žalbenom su postupku oslobođeni.

Ratni zločin prisilne trudnoće, premda je počinjen i u Hrvatskoj, u optužnicama za ratne zločine u Hrvatskoj, Haški sud ne spominje.

Tekst je nastao u okviru Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama koji provodi Agencija za elektroničke medije

Više od polovine suđenja pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) kriminaliziralo je seksualno nasilje: od ukupno 161 optužnice, koliko ih je Haški sud podnio, 91 sadrži optužbe za seksualno nasilje

-
-
-

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa: Nova cesta 115, 10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra **GDJE?** www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije

[Veronika Rešković](#) dobitnica je nagrade "Marija Jurić Zagorka" za internetsko novinarstvo u 2014. godini, koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo, za seriju tekstova objavljenih na Forum.tm-u.

Oleg Maštruko dobitnik je nagrade "SAP Božo Težak" za najbolji tekst s područja informatike i komunikacija u 2014. godini. Tekst "["Od Milanovićevih sastanaka po SAD-u korist bi možda mogle imati isključivo tvrtke koje posluju s državom"](#)" objavljen je na Forum.tm-u.

Portal Forum.tm financijski podupire [Agencija za elektroničke medije](#)

